

Izet R i z v a n b e g o v i ć

NEKI OBLICI KULTURNO PROSVJETNOG I PEDAGOŠKOG RADA
ZEMALJSKOG MUZEJA U SARAJEVU

Jedna osobenost Zemaljskog muzeja u Sarajevu jeste organizovano pedagoško djelovanje u cilju ostvarenja obrazovne i vaspitne uloge muzeja kao kulturno-prosvjetne ustanove. Ovu aktivnost u Zemaljskom muzeju obavlja Pedagoška služba koja je osnovana 17. maja 1955. godine. I prije donošenja odluke o osnivanju Pedagoške službe Muzej je nastojao da razumijevanje izloženih eksponata učini posjetiocima pristupačnijim na taj način što su jedno vrijeme sami kustosi davali obavještenja posjetiocima. Muzejski pedagozi shvatajući kao svoj osnovni zadatak približavanje Muzeja školskoj i radničkog omladini, pripadnicima JNA organizacijama udruženog rada i ostalim građanima, privlačenje posjetilaca u Muzej, gdje im se drže predavanja i iscrpna obješnjenja. Muzejski pedagozi su u toku svoje rada u Muzeju nastojali da uspostave i ostvare čvrstu saradnju sa školama i radnim organizacijama. Kao rezultat takvog rada zapaženo je kod znatnog broja nastavnika srednjih i srednjih stručnih škola probuđeno interesovanje za pedagoško djelovanje muzeja i za koordinaciju rada sa pedagozima Zemaljskog muzeja. Na osnovu utvrđenog plana dovodile su neke škole svoje učenike da im muzejski pedagozi održe predavanja u muzejskim zbirkama. Učenici su to dobro primali i o tome pisali u svom časopisu "Riječ mladih".

Muzejski pedagozi nastoje da svakoj grupi učenika, kako onih iz Sarajeva tako i onih iz unutrašnjosti naše šire domovine, održe predavanja. Nije bio rijedak slučaj da je pojedini pedagog u toku dana - u turističkoj sezoni održao po pet šest predavanja u zbirkama Muzeja, a u toku proslavljanja "Nedjelje muzeja" i više. Ni jedna grupa pripadnika JNA nije prošla kroz Muzej a da joj nije održano iscrpno predavanje u svim zbirkama. Saradnja sa pripadnicima JNA je zadovoljavajuća i dela je u dosadašnjoj preksi vrlo vidnih rezultata. Nju treba i dalje održavati i usavršavati.

Građani nedjeljom kada oni najviše posjećuju Muzej, okupljaju se u manje grupe i daju im se potrebna obavještenja u zbirkama. Pozivene su i sindikalne podružnice radnih organizacija da posjete Muzej, pa i tu ima uspjeha. Pedagozi primaju i provode kroz muzejske zbirke domaće i strane goste i delegacije.

Rad s radnicima i radničkom omladinom treba se prilagođavati sve više njihovom nivou opšteg obrazovanja i različitoj stručnoj orijentaciji. Da bi se putem muzejskih eksponata proširivao krug znanja kod radnika pošlo se s muzejskim ekspona-

tima tamo gdje se radnici masovno nalaze, gdje se osjećaju na sopstvenom terenu, da im se tu još više približe rezultati nauke, kulture i umjetnosti. Najpogodnija forma za ovaj vid kulturno-prosvjetne djelatnosti su pokretne izložbe. Pedagoška služba Zemaljskog muzeja je, u saradnji sa drugim stručnjacima Muzeja priredila izložbu "Život i kultura praistorijskih stanovnika Bosne i Hercegovine." Izložba je posjetila niz mjesta u Bosni i Hercegovini. Nju je razgledalo preko 45.000 posjetilaca među njima i veliki broj učenika naših škola.

Muzejska prosvjetno-pedagoška praksa bogata je iskustvom i saradnjom sa školama. Poznate su razne forme te saradnje: seminari za profesore istorije i prirodnih nauka, školske posjete muzejima, predavanja u muzejima, dolazak mladih prirodnjaka i historičara u posjetu organizovanje kviz znanja za učenike iz oblasti poznavanja muzejskih zbirki i slično. Tako su pedagozi Muzeja, u zajednici sa ostalim stručnjacima organizovali preparatorske tečajeve za učenike srednjih i stručnih škola, na kojima su se u laboratorijama, pod rukovodstvom preparatora upoznavali vještinu prepariranja životinja i biljaka, pravljenja odljevaka u konzervaciji arheoloških objekata. Mnogi od njih su u botaničkoj bašti Muzeja obrađivali i njegovali svoju leju cvijeća i praktično se obučavali u hortikulturi.

Rad s muzejskim posjetiocima je naročito živ i širokih je razmjera u toku organizovanja "Nedjelje muzeja", i zaštite spomenika kulture i prirode koja se u Jugoslaviji sistematski održava sa izvjesnim prekidima od 1953. godine. U svrhu upoznavanja spomenika kulture i prirodnih rijetkosti, kao i njihovog što boljeg čuvanja, uveli smo prilikom proslavljanja "Nedjelje muzeja" izradu nagradnih temata, iz muzeologije, istorije, društvenih i prirodnih nauka koje obrađuju učenici svih stepena škola. Najbolje radove nagrađuje Društvo muzejskih radnika u novcu i knjigama.

U vezi s reformom našeg školskog sistema i primjenom savremenih nastavnih metoda, Zemaljski muzej sa obiljem muzejskog materijala može i treba da sve više služi kao vanredno sredstvo za očiglednost nastave, i prirodnih i društvenih nauka, koje se njeguju u školama i u Muzeju. Predmeti u muzeju, stručno obrađeni i izloženi, predstavljaju odlično sredstvo ne samo za očigledno prikazivanje načina života i događaja u prošlosti, nego i privrednog razvoja, umjetničkog stvaranja, razvitka materijalne i duhovne kulture, kao i odnosa čovjeka prema prirodi. Iz dobro snabdjevene, naučno postavljene i uređene muzejske zbirke danas naš učenik treba da izađe obogaćen novim znanjima sa novim pogledom na svijet i na uslove razvoja ljudskog društva. Zato, dobro organizovana i pripremljena posjeta učenika muzeju daje mnogo više nego čas u školi. Kada učenici vide ili čak uzmu u ruku stvarni predmet koji je čovjek napravio ili njime se služio, daleko djeluje upečatljivije od najboljeg opisa i slike. Osim toga i cijela muzejska atmosfera djeluje na izazivanje pažnje u određenom pravcu i pobuđuje učeničku maštu na stvaranje slika minulog života. Pod uticajem odabranih predmeta, izloženih i vitrinama, bije dah prošlosti, privlači učenike i prenosi ih u davna vremena. Prethodna zain-

teresovanost učenika za muzej olakšave i učenicima i nastavnicima i muzejskim pedagozima pri radu kako u muzeju tako i prilikom sređivanja stečenog znanja ponovo u školi.

Tradicionalna historiografija ostavila je u svojoj baštini dosta nacionalno-romantičarskih shvatanja, idealizovanja, jednostranosti. Naše savremena historiografija usvajajući dijalektički i istoriski materijalizam uveliko je ispravila i još ispravlja spomenuta shvatanja. Iste opasnosti postoje u romantiziranju idealizaciji i muzejskoj interpretaciji istorije. Zato naši muzeji imaju vrlo odgovornu i delikatnu dužnost ukoliko hoće da publici prezentuju dokumentovanu i na naučnoj osnovi postavljenu istoriju. Ovo pitanje u muzejima se postavlja u vidu zahtjeva za strogom naučnom dokumentovanošću bez nametljivih propagandnih tendencija. Kroz izložbe treba da provijeva istoriska ideja, koja nije nametljiva, a istovremeno treba da bude kontinuirano prisutna.

Muzeji, dakle, imaju pored opšte vaspitno-prosvjetne uloge i političko vaspitne zadatke. Posebno je ovo značajno za naše mlade generacije. Prilikom proslavljenja tridesete godišnjice oslobođenja naše zemlje kada već imamo generacije zrele omladine koja sve više preuzima odgovorne funkcije u društvu, a u doba rata nije mogla sagledati i razumjeti zbivanja i tokove revolucije. Naše revolucija je velika i svijetla, u njoj ima velikih misli i sjajnih akcija, izvanredno atraktivnih događaja, heroizma i humanizma. Potrebno je mirno, dostojanstveno i strogo dokumentovano predstaviti posjetiocima - putem izložbe - te velike događaje, čime će se u očima gledalaca, u njihovim saznanjima, stvarati uvjerljiva slika, stav i vrijednost.

Na osnovu spomenika i preostataka materijalne kulture naših naroda i narodnosti koji se nalaze na terenu ili se čuvaju u muzejima, mi danas sve više trebamo da budimo i razvijamo kod naših učenika ponos i ljubav za svim onim pozitivnim što je naše društvo dalo u svom istoriskom razdoblju, a to treba da služi i koristi u vaspitanju i obrazovanju, kao i u produbljivanju i razvijanju ljubavlju i smisla za našim zajedništvom, i pri tome njegujući i razvijajući bratstvo i jedinstvo naših naroda i narodnosti.